

Muzikālo darbu tarifu veidošanas principi un kritēriji: publiskais izpildījums

Saturs

Ekskluzīvās tiesības un tiesības uz autoratlīdzību	2
Tarifu veidošanas pamatprincipi	3
Pamata likme 10%	3
Autoratlīdzības samaksas principi	4
Tarifu veidošanas metodika.....	5
I. Mūzikas izmantojuma nozīme lietotāja biznesā.....	5
II. Repertuāra apjoms	8
III. Mūzikas skanējuma ilgums	8
IV. Platība, kurā tiek izmatoti autoru darbi, vai eventuālais apmeklētāju skaits	9
V. Atlīdzības lieluma aprēķins par viena darba izmantošanu publiskajā izpildījumā noteiktā izmantojuma veidā.....	9
VI. Tarifu salīdzinājums ar Eiropas reģiona autoru organizāciju tarifiem	9
VII. Latvijas ekonomiskā situācija, patēriņa preču cenas	10
VIII. Publiskā izpildījuma pārvaldījuma izdevumi	10
Kopsavilkums	11

Ekskluzīvās tiesības un tiesības uz autoratlīdzību

Saskaņā ar tiesību doktrīnā atzīto autora mantisko tiesību funkcija ir “nodrošināt to tiesību īpašnieka mantiskās intereses, kas var tikt īstenotas tādā gadījumā, **ja likums garantē tiesību īpašniekam zināmā mērā ekskluzīvu tiesību uz darba lietošanu un mantiska labuma gūšanu**, ļaujot citiem lietot darbu noteiktos veidos. Savā būtībā autora mantiskās tiesības ir lietu jeb reāltiesības, jo līdzīgi kā īpašuma, servitūtu un citas lietu tiesības nodrošina personām noteiktu monopoli uz objektīvi pastāvoša objekta (darba) lietošanu un rīcību ar to. Tiesības ir mantiskas tiesības (patrimoniālas tiesības), jo ietilpst personas mantas sastāvā.”¹

Atbilstoši Autortiesību likuma 15.pantā noteiktajam ekskluzīvu (izņēmuma) autora mantisko tiesību apjomam autoram ir **absolūta tiesība lemt par darba izmantošanu publiskā izpildījumā**, “absolūta vara pār likumā tieši noteiktiem darba lietošanas veidiem.”²

Papildus 15.pantā noteiktajai autora mantisko tiesību ekskluzivitātei attiecībā uz darba publisku izpildījumu Autortiesību likuma 40.panta 1.daļa satur imperatīvu tiesību normu, kas nosaka, ka ir aizliegts izmantot darbus, ja nav saņemta autortiesību subjektu atļauja.

Vispasaules intelektuālā īpašuma organizācijas (turpmāk – WIPO) autortiesību un blakustiesību terminu vārdnīcā uzsvērts, ka “tiesības prasīt autoratlīdzību **un noteikt** citus darba izmantošanas nosacījumus, ir neatdalāmas un tieši no ekskluzīvo tiesību būtības izrietošas tiesības.”³

Autora tiesību juridiskā bāze:

1. Bernes konvencijas par literāro un mākslas darbu aizsardzību⁴ 11. pants nosaka, ka muzikālu darbu autoriem ir *ekskluzīvas* tiesības uz savu darbu izpildīšanu, ieskaitot publisku izpildīšanu ar jebkuriem līdzekļiem vai jebkurā veidā.
2. [Latvijas Republikas Autortiesību likuma](#) 15.panta 1.daļas 3.punkts nosaka, ka autoram attiecībā uz sava darba izmantošanu ir izņēmuma tiesības publiski izpildīt darbu, papildus 15.panta 4.daļa nosaka, ka autoram ir tiesības izmantot savu darbu jebkādā veidā, atļaut vai aizliegt tā izmantošanu, saņemt atlīdzību par atļauju izmantot savu darbu un par darba izmantošanu, izņemot likumā noteiktos gadījumus.
3. [Latvijas Republikas Autortiesību kolektīvā pārvaldījuma likuma](#) 3.panta 2.daļas 1.punkts nosaka, ka autortiesību subjektu mantiskās tiesības tikai kolektīvi tiek pārvaldītas attiecībā uz publisku izpildījumu, ja tas notiek izklaides vietās, kafejnīcās, veikalos, viesnīcās un citās tamlīdzīgās vietās.

¹ M.Grudulis. Ievads Autortiesībās., Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2006, 111.lpp.

² Turpat, 113.lpp.

³ Guide to the Copyright and Related Rights Treaties administered by WIPO and Glossary of Copyright and Related Rights Terms., Geneva: WIPO, 2003., p.287.

⁴ Starptautiskā 1886.gada 9.septembra”Bernes konvencija par literāro un mākslas darbu aizsardzību” 1971.gada 24.jūlija redakcija ar grozījumiem, kas izdarīti 1970.gada 2.oktobrī. Vispasaules intelektuālā īpašuma organizācija, Ženēva, 1989, apstiprināta ar LR Ministru kabineta 18.04.1995. rīkojumu Nr.197 //Latvijas Vēstnesis Nr.29 (2794), 21.02.2003.

Tarifu veidošanas pamatprincipi

Tarifi tiek noteikti, balstoties uz Starptautiskās autoru un komponistu sabiedrību konfederācijas (turpmāk - CISAC), kuras locekle ir arī AKKA/LAA, rekomendācijām, ņemot vērā Latvijā spēkā esošos normatīvos aktus un autoru mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju apstiprinātos muzikālo darbu publiskā izpildījumā tarifus citās Eiropas Savienības dalībvalstīs, īpaši pievēršot uzmanību Baltijas valstīm.

Viens no pamatprincipiem noteic, ka autori ir tiesīgi jebkurā gadījumā saņemt taisnīgu daļu no iegūtā ieņēmuma par savu darbu un ka Starptautiskās autoru un komponistu biedrību konfederācijas CISAC spēkā esošo Statūtu 4.b) pants nosaka tās misiju „pārraudzīt un nodrošināt ekonomisko un tiesisko interešu, kas saistītas ar [literāriem un mākslas] darbiem, ievērošanu gan starptautiskā jomā, gan attiecībā uz vietējo likumdošanu”, tāpēc CISAC seko savu biedru darbībai tarifu noteikšanā.

Vairums lēmumu, ko CISAC ir pieņēmusi, aprobežojas ar galveno principu definēšanu un tarifu kritēriju piedāvājumu:

- „**Tarifi jānosaka pašiem autoriem**” (9.kongress, Varšava, 1934.);
- „Autoram vienmēr jābūt iekļautam viņa darba radītā ieņēmuma sadalē, un šis princips ietver jebkuru vienreizēju maksājumu” (12. kongress, Parīze, 1937. CIAD – Montekarlo, 1971.);
- „Visās valstīs atlīdzība, kas pienākas autoriem un izdevējiem, **ir jāiekasē uz procentu sistēmas bāzes, kāda ir ierastā prakse intelektuālās jaunrades izmantošanā**” (12.kongress, Parīze, 1937.);
- „Ārvalstu darbu izpildījums nevar būt par iemeslu zemākam procentu likmes piemērojumam par nacionāliem darbiem piemēroto” (13.kongress, Stokholma, 1938.);
- „Atlīdzība var tikt noteikta tikai katrā konkrētā gadījumā, tādējādi **nepieļaujot jebkādu tarifu, kas tiek uztiets vienkārši ar administratīvu līdzekli, un tiesu noteiktu tarifu piemērošanu gadījumos, kad nav panākta vienošanās starp autoru un izmantotāju**” (17. kongress, Amsterdamā, 1952.).

Nosakot tarifus, AKKA/LAA ņem vērā ne tikai vispārīgos CISAC rekomendācijās ietvertos pamatprincipus, bet ievēro arī Latvijas nacionālo un Eiropas Savienības tiesu praksi publiskā izpildījuma jomā.

Pamata likme 10%

Pasaules intelektuālā īpašuma organizācijas WIPO publicētajā juridisko zinātņu doktora Ulriha Uhtenhāgena darbā „Mūzikas autortiesību kolektīvais pārvaldījums” uzsvērts kopš 18.gadsimta vēsturiski iedibinātais 10% atlīdzības lielums par mūzikas izmantošanu. „Noteikums, ka autoriem pienākas 10%, ir pašu autoru izvirzīts. Daudzu paaudžu garumā autori ir likuši saprast, ka tieši tāda, viņuprāt, ir taisnīga autoratlīdzība un atalgojums. Piemērojot 10% kvotu, autoru biedrības vienīgi seko pašu autoru sen iedibinātām tradīcijām, un tādā veidā sargājas no pārmetumiem par monopolstāvokļa izmantošanu savtīgos nolūkos.”⁵

⁵ Copyright Collective Management in Music./WIPO publication No.789(E)

Dramatisko darbu izpildījuma tiesību federācija 1947.gadā savā 14.kongresā pirmo reizi īpaši ieteica minimālo procentuālo lielumu: „ikviena sabiedrība apņemas savā valstī piemērot autortiesībām katram izpildījumam pamata minimumu 10% apmērā no bruto ieņēmuma un nodrošināt to, ka autora honorāri, kuri krājas oriģināla autoram, nav mazāki par 5% no bruto ieņēmuma” (šis ieteikums par labu minimālajam tarifam 10% tika atkārtots vairākas reizes: 1952.gadā, 1956.gadā, 1958.gadā).

1955.gadā Bergenā Izpildījuma tiesību federācija ieņēma līdzīgu nostāju sekojošos jautājumos: „Tradicionāli autori un izmantotāji praksē vispārēji ir vienojušies, ka autora honorāram, kas maksājams par autortiesībām, jābalstās uz vidējo ietverošo procentuālo likmi 10% apmērā no ienākuma par intelektuālo darbu izmantošanu, kur autora darbam izmantošanā ir būtiska nozīme. **Tādēļ sākumpunktam, pieņemtam kā iekasējuma pamatam mūzikas publiskam izpildījumam, radio pārraižu, televīzijas pārraižu un kinematogrāfisku izrāžu jomās, ir jābūt ar standarta tarifu 10% apmērā ar slidošiem līmeņiem, kam pamatā ir darba raksturs un izmantošanas nozīmīgums**”.

Arī Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas (UNESCO) izdotajā Paulas Shēpensas “Autortiesību kolektīvā pārvaldījuma rokasgrāmatā” norādīts, ka “piemērojot 10% aprēķinu, var noteikt mērvienību, kas piemērojama visiem izmantojuma veidiem”.⁶

Autoratlīdzības samaksas principi

Lai izveidotu mūzikas publiskā izpildījuma tarifus Latvijā, izmantoti CISAC Eiropas komisijas, kas nodarbojas ar mūzikas izmantotāju tarifu parametru izpēti, secinājumi /CT-PPR/92/645, Barselonā, 1992.gada maijā/.⁷

Komisija, izpētot 11 mūzikas biedrību tarifu parametrus, rezumēja praksi un rekomendēja tarifu sistēmu, kas ir vienkārša, uzticama un efektīva, un kuru ir iespējams piemērot, ņemot vērā nacionālo specifiku.

Tarifi nenosaka atsevišķa muzikālā darba cenu, bet samaksas principus par darba izmantojumu publiskā izpildījumā. **Tarifu sistēma ir modelēta, pamatojoties uz saikni starp darbu izmantošanu un ieņēmumiem, un autoratlīdzība noteikta:**

- **kā procenti no ieņēmumiem.** Šis tarifu veids kā tiešā saikne starp darbu izmantojumu un ieņēmumiem tiek praktizēts gadījumos, kad no pasākuma/norises apmeklētājiem tiek ņemta ieejas maksa vai tirgotas biļetes. Nosakot autoratlīdzību procentuāli no ieņēmumiem, tiek noteikts arī samaksas minimums. Paula Shēpensa norāda, ka „ja visi izmantotie darbi pieder pie autortiesību aizsargātā repertuāra, darbu izmantotājs parasti maksā apmēram 10% no saviem ieņēmumiem. Vienmēr jānosaka minimālais tarifs. Pastāv pat

⁶ P. Shēpensa. Autortiesību kolektīvā pārvaldījuma rokasgrāmatā. UNESCO, Rīga: Latvijas Republikas Kultūras ministrija, 2006, 34.lpp.

⁷ ”Conclusions of the European committee for the study of tariff parameters in the field of music. /CT-PPR/92/645, Barcelona, May,1992/.Nav publicēts.

atlīdzības līmenis, zem kura autoriem vajadzētu atteikties piešķirt darbu izmantošanas licenci.”⁸

- kā fiksēta summa. Šo tarifu veidu izmanto gadījumos, kad starp darbu izmantošanu un izmantotāja ieņēmumiem nav tiešas saiknes. Paula Shēpensa norāda: „Ja darbi nav publikas galvenais intereses avots, ne vienmēr jāpiemēro tarifs, ko veido procenti no ieņēmumiem. Tā vietā organizācijai jāpiemēro vienreizējā jeb fiksētā samaksa, izmantojot kritērijus un parametrus, kas dod iespēju veidot netiešu saikni ar ieņēmumiem, kuri, kā tiek lēsts, iegūti, daļēji pateicoties autoru darbiem. Vienreizējai jeb fiksētajai samaksai jāatbilst dzīves dārdzībai saistībā ar cenu indeksu.”⁹

Fiksētās autoratlīdzības lielums ir piesaistīts objektīvi izmērāmiem parametriem, kas saistīti ar darbu izmantojumu - telpas lielums, sēdvietu skaits, laika posms u.tml.. Piemērojot šādus parametrus, fiksētās autoratlīdzības lielums tiek padarīts atbilstošs tam, kā mūzikas izmantošana ietekmē uzņēmuma ekonomisko situāciju.

Tarifu veidošanas metodika

Tarifi tiek veidoti:

- I. atbilstoši mūzikas nozīmei konkrētajā izmantojuma/pakalpojuma veidā;**
- II. ņemot vērā piedāvātā repertuāra apjomu;**
- III. ņemot vērā mūzikas skanējuma ilgumu;**
- IV. ņemot vērā platību, kurā skan mūzika, vai eventuālo apmeklētāju skaitu;**
- V. ņemot vērā atlīdzības lieluma aprēķinu par viena darba izmantošanu publiskajā izpildījumā noteiktā izmantojuma veidā;**
- VI. veicot salīdzinājumu ar Eiropas reģiona autoru organizāciju apstiprinātajiem tarifiem;**
- VII. ņemot vērā Latvijas ekonomisko situāciju, patēriņa preču cenas;**
- VIII. aprēķinot pārvaldījuma izdevumus.**

I. Mūzikas izmantojuma nozīme lietotāja biznesā

Balstoties uz Starptautiskās autoru un komponistu sabiedrību konfederācijas rekomendēto vertikālo hierarhiju (CT-PPR/93/808, Ņujorka, 1993.gada jūlijs)¹⁰, tiek noteikta **konkrēto muzikālo darbu pievienotā ekonomiskā vērtība** tam pakalpojumam, kuru saņem gala lietotājs. Atbilstoši **mūzikas sniegtā pakalpojuma**

⁸ P. Shēpensa. Autortiesību kolektīvā pārvaldījuma rokasgrāmata. UNESCO, Rīga: Latvijas Republikas Kultūras ministrija, 2006, 33.lpp.

⁹ Turpat, 33.lpp.

¹⁰ "Vertical hierarchy of tariffs /CT-PPR/93/808, New York, July, 1993/.Nav publicēts.

nozīmei jeb mūzikas dotajam ieguldījumam, izmantojuma veidi sakārtoti trīs kategorijās:

1. izmantojums, kurā mūzika ir būtiski svarīga vai neaizstājama sastāvdaļa,
2. izmantojums, kurā mūzika ir nozīmīga sastāvdaļa un veido atmosfēru,
3. izmantojums, kurā mūzika kalpo kā fons, kas nav obligāti nepieciešams, taču ir patīkams.

CISAC rekomendētā vertikālā hierarhija (CT-PPR/93/808, Ņujorka, 1993.gada jūlijs)¹¹

I kategorija. Mūzika kā galvenā /būtiskā/ sastāvdaļa

- Koncerti
- Norises (pasākumi) ar publikas aktīvu dalību dejojot vai dziedot (deju zāles, diskotēkas, dziesmu bāri, karaoke)
- Šovi, kabarē
- Balets
- Radio pārraides – mūzikas kanāli
- Televīzijas pārraides – mūzikas kanāli
- Mūzikas piegādes pakalpojumi
- Radio pārraides – galvenie izklaides programmu kanāli
- Televīzijas pārraides – galvenie izklaides programmu kanāli
- Kinoteātri (audiovizuālo darbu demonstrēšana) un filmu kanāli televīzijā

II kategorija. Mūzika kā nozīmīga sastāvdaļa

- Bāri, kuros mūziku atskaņo izpildītājmākslinieki
- Deju nodarbības
- „Sons et lumières” (gaismas mūzikas uzvedumi), uzvedumi uz ledus, karnevāli, pūtēju orķestru parādes
- Cirkus
- Sporta nodarbības mūzikas pavadījumā (slidotavas, ritmiskā vingrošana, aerobika)
- Izklaižu parki
- mūzika dramatiskos uzvedumos teātrī
- Raidorganizāciju pārraides – tematiskie sporta un ziņu kanāli

III kategorija. Fona mūzika

- HORECA sektors /sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumi ar sekojošu aprīkojumu: 1/ maksas mūzikas automāts, 2/ ierīces ar vai bez skaņu pastiprinātāju iekārtām vai ekrānu (bezmaksas)/
 - A. bāri
 - B. kafējnīcas
 - C. restorāni
 - D. viesnīcas, kempingi
- Gadatirgi ar izklaidējošu programmu
- Izstādes, gadatirgi, reklāmu transportlīdzekļi

¹¹ ”Vertical hierarchy of tariffs /CT-PPR/93/808, New York, July,1993/.Nav publicēts.

- Veikali, lielveikali
- Frizieru saloni
- Transportlīdzekļi (lidmašīnas, autobusi, vilcieni)
- Sporta sacensības
- Baznīcas, muzeji, biroji
- Autostacijas, uzgaidāmās telpas, slimnīcas, lifti
- Mūzika telefona gaidīšanas režīmā

CISAC un WIPO rekomendētās vertikālās hierarhijas lietojums AKKA/LAA muzikālo darbu publiskā izpildījuma tarīfos

PIRMĀ KATEGORIJA: mūzika kā galvenā sastāvdaļa.

Šī kategorija attiecas uz publiskām norisēm, kuras bez muzikālo darbu izmantojuma nevarētu notikt vai pastāvēt, t.i., ja muzikālos darbus nevar izmantot, pasākums nevar notikt vai uzņēmums nevar darboties. Šajās norisēs mūzika ir būtiski svarīga vai neaizstājama sastāvdaļa. Šajā kategorijā izšķir divas apakškategorijas.

Pirmā apakškategorija attiecas uz pasākumiem un uzņēmumiem, kam sniegtais pakalpojums pilnībā un neiztrūkstoši ir mūzikas nodrošināts – koncerti, deju vakari, diskotēkas, varietē. Šai kategorijai autoratlīdzība tiek aprēķināta procentuāli no pasākuma rīkotāja ieņēmumiem.

Autoratlīdzības aprēķina bāze jeb ieņēmumi tiek saprasti kā pasākuma rīkotāja ieņēmumi no pārdotajām biļetēm vai ieejas maksas iekasēšanas, no kuras atskaitīts PVN (ja PVN ietverts biļetes cenā).

Procenti no ieņēmumiem tiek diferencēti atkarībā no izmantoto muzikālo darbu **žanra** (vieglā mūzika vai akadēmiskā mūzika) un izmantojuma veida (koncerts, izklaides programma - šovs, varietē, deju vakars, diskotēka).

Pamata tarīfa likme par darbu izmantojumu **vieglās** mūzikas koncertos tiek diferencēta atkarībā no ieņēmuma summas.

Pamata tarīfa likme par darbu izmantojumu **akadēmiskās** mūzikas koncertos – 10% no ieejas maksas bruto ieņēmumiem – tiek diferencēta atkarībā no autortiesību aizsargāto darbu īpatsvara koncertprogrammā: ja autortiesību neaizsargāti sastāda vairāk nekā 50% no koncerta repertuāra, tad **autoratlīdzību aprēķina** 5% apmērā no ieņēmuma. Šī ir vienīgā muzikālo darbu publiskā izpildījuma tarīfa kategorija, kas diferencē autoratlīdzības samaksu atkarībā no autortiesību aizsargātu/neaizsargātu darbu procentuālās attiecības programmā.

Ja ieejas maksa nav paredzēta, autoratlīdzības aprēķins ir balstīts uz izmērāmu kritēriju – norises telpu kapacitāti. Atlīdzība tiek aprēķināta kā fiksēta summa, ņemot vērā apmeklētāju skaitu pasākumā. Šajā tarīfa kategorijā noteikts garantētais autoratlīdzības minimums par vienu pasākumu.

Otrā apakškategorija attiecas uz uzņēmumiem un pasākumiem, kur mūzika ir būtiska un nepieciešama, bet ne kā vienīgais elements, jo pasākuma norisē ir nozīme arī citiem intelektuālajiem vai mākslinieciskajiem darbiem, piemēram, horeogrāfijai. Šajā apakškategorijā piemērotās likmes ir zemākas nekā pirmās apakškategorijas norisēm.

OTRĀ KATEGORIJA: mūzika kā nozīmīga sastāvdaļa.

Šī kategorija attiecas uz pasākumiem un uzņēmumiem, kur mūzika veido atmosfēru un tāpēc ir nozīmīga sastāvdaļa. Mūzika nav vienīgais klientu piesaistīšanas līdzeklis,

tomēr ir emocionāli iedarbīgs mārketinga instruments, attiecīgi procentuālā maksa ir mazāka nekā pirmās kategorijas norisēm.

Cirka izrādēs autoratlīdzība par muzikālu darbu izmantojumu publiskā izpildījumā tiek aprēķināta atbilstoši autortiesību aizsargātas mūzikas procentuālajam apjomam no izrādes kopgaruma.

TREŠĀ KATEGORIJA: fona mūzika.

Šī kategorija attiecas uz pasākumiem vai uzņēmumiem, kuros mūzika kalpo kā patīkams fons, kas nav obligāti nepieciešams. Neatskaņojot mūziku, pasākuma norise vai uzņēmuma darbība netiek izbeigta. Šajā kategorijā ietilpst kafejnīcas, veikali, dažādi pakalpojumu uzņēmumi, piemēram, frizētavas, skaistumkopšanas saloni, dažādas klientu apkalpošanas zāles.

Šai kategorijai honorārs tiek noteikts kā fiksēts maksājums, jo veids un apstākļi, kādos notiek mūzikas atskaņošana, neļauj noteikt proporcionālu atlīdzību.

Šī kategorijas autoratlīdzības maksājums ir cieto likmju skala, kur tarifa kritēriji ir:

- telpām, kas ir atvērtas publikai (veikali, saloni, klientu zāles, HORECA sektors)
 - telpas platība, dienu skaits mēnesī, kurās mūzika tiek atskaņota.
- telpām, kas nav vai atvērtas publikai (vai ir daļēji atvērtas) (piem.,ražotnes vai biroji), strādājošo skaits.

II. Repertuāra apjoms

Saskaņā ar [Autortiesību likuma](#) 42.pantu muzikālo, literāro un horeogrāfisko darbu izmantojumam publiskā izpildījumā AKKA/LAA izsniedz vispārējo licenci, un šī licence dod tiesības izmantot visu to autoru darbus, kurus pārstāv organizācija.

Paula Shēpensa „Autortiesību kolektīvā pārvaldījuma rokasgrāmatas” nodaļā „Tarifu izveides principi” uzsver mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju izsniegtās vispārējās licences lomu: „Atļauj, ko visbiežāk izmanto kolektīvā pārvaldījuma organizācijas, ir **vispārējā jeb visaptverošā licence**. Organizācija piedāvā darbu izmantotājiem visu savu pārstāvēto autoru darbus, par kuru lietojumu jāmaksā atlīdzība atbilstoši tās noteiktajiem tarifiem. Šādā veidā organizācija garantē mierīgu piekļuvi visiem savu pārstāvēto autoru darbiem jeb visiem saviem repertuāriem. ...Darbu izmantotāji paši izvēlas tos darbus, kas viņiem nepieciešami. Viņiem ir iespēja izmantot bez ierobežojuma visus, daudzus vai dažus darbus, kamēr vien tiek ievēroti licences noteikumi.”¹²

III. Mūzikas skanējuma ilgums

Tarifs viena veida mūzikas lietotājiem var atšķirties atkarībā no tā, cik ilgu laiku mūzika tiek izmantota jeb cik muzikālo darbu tiek atskaņots vienā izmantojuma reizē, piemēram, veikala vai kafejnīcas darba laikā.

¹² P. Shēpensa. Autortiesību kolektīvā pārvaldījuma rokasgrāmata. UNESCO, Rīga: Latvijas Republikas Kultūras ministrija, 2006, 32.lpp.

Tiek pieņemts, ka viena muzikālā darba – dziesmas skanējuma ilgums ir apmēram 3 minūtes, kas nozīmē, ka, ja veikala darba laiks ir 12 stundas un šajā laikā atskaņo mūziku, tiek atskaņoti 240 muzikālie darbi.

IV. Platība, kurā tiek izmatoti autoru darbi, vai eventuālais apmeklētāju skaits

Tarifs viena veida izmantotāju kategorijai tiek diferencēts atkarībā no potenciālo klausītāju skaita. Parasti šis klausītāju skaits ir cieši saistīts ar pakalpojuma sniegšanas telpas izmēru, respektīvi, cik klientu spēj uzņemt konkrētā telpa. Zināms, ka no klientu skaita ir atkarīgs biznesa īpašnieka apgrozījums, tātad, jo lielāka telpa, jo vairāk apmeklētāju, tātad lielāki ieņēmumi un attiecīgi arī mūzikas izmantošanas tarifs – augstāks.

V. Atlīdzības lieluma aprēķins par viena darba izmantošanu publiskajā izpildījumā noteiktā izmantojuma veidā

Tādās biznesa platībās kā veikali, kafejnīcas u.tml. mūzika parasti skan visu darba laiku. Ir liela daļa veikalu, kuri atskaņošanai klientu apkalpošanas zālēs veido savus muzikālo darbu ierakstus, citi priekšroku dod radio atskaņošanai. Kafejnīcas un restorāni praktizē mūzikas atskaņošanu ar dažādu ierīču un procesu starpniecību – radio, TV, CD, internetu u.c. Taču jebkurā gadījumā praktiski tiek izmantots milzīgs skaits autoru muzikālo darbu. Aprēķins atlīdzībai par viena darba atskaņošanu dienā ir sekojošs:

Piemērs:

Veikalā skan mūzika 12 stundas – 720 minūtes

Muzikālā darba vidējais ilgums – 3 minūtes

Tarifs – T

Autoratlīdzība – A

$A = T : (720 : 3)$ jeb darbu kopējais skaits = 240 darbi

VI. Tarifu salīdzinājums ar Eiropas reģiona autoru organizāciju tarifiem

Autoru organizācijas vienmēr seko sava reģiona autortiesību organizāciju tarifiem. Taču salīdzinājums ne vienmēr ir objektīvs, jo nereti kādu iekšēju apstākļu vai sakritību dēļ vienas vai otras valsts tarifi neatspoguļo reālo muzikālo darbu izmantošanas vērtību. Piemēram, tarifs, vienojoties ar izmantotāju, tiek plānots ilgtermiņā, to pakāpeniski paaugstinot vai pazeminot. Taču realitātē viena vai otra puse nolemj turēties pie sākotnējā tarifa, to nemainot, un faktiskā mūzikas vērtība tiek izkropļota.

Latvija ietilpst Eiropas Savienībā, tāpēc tarifi tiek salīdzināti ar ES ekonomiskās telpas autoru organizāciju tarifiem.

VII. Latvijas ekonomiskā situācija, patēriņa preču cenas

WIPO publicētajā pētījumā „Mūzikas autortiesību kolektīvais pārvaldījums” (Copyright Collective Management in Music./WIPO publication No.789(E)) ļoti skaidri norādīts: „Dalībvalstu starpā pastāv cenu atšķirības, kas tuvākajā nākotnē visdrīzāk saglabāsies.”

Cenas Latvijā ir pētītas ES kontekstā. Saprotams, ka mūzikas cenai jāatbilst patēriņa preču cenu līmenim. Nav atbalstāma situācija, kad preču cenas valstī ir sasniegušas augstu pozīciju, taču cena par intelektuālo īpašumu ir ļoti zema.

EUROSTAT dati dod informāciju par patēriņa preču cenām visās Eiropas Savienības valstīs. Preču cenas Latvijā salīdzinājumā ar kaimiņvalstīm ir samērā augstas .

VIII. Publiskā izpildījuma pārvaldījuma izdevumi

Autoru darbu lietotāji maksā autoriem, tarifs ir atlīdzības formulējums par autoru darbu lietošanu. Savukārt autori no saņemtās naudas apmaksā autoru organizācijas darbinieku darbu. Saskaņā ar WIPO rokasgrāmatā „Mūzikas autortiesību kolektīvais pārvaldījums” pausto tarifu lielums nevar būt tieši atkarīgs no autoru organizācijas faktiskajiem izdevumiem, jo tas ir labas pārvaldības jautājums. Protams, autori var lemt par ļoti ievērojamas autoratlīdzības daļas piešķiršanu organizācijas darbības nodrošināšanai, par līdzekļu investēšanu, piemēram, organizācijas īpašuma iegādei, datorprogrammu vai tehnikas nodrošināšanai, taču starptautiski tiek uzskatīts, ka labas prakses autoru organizācijas izdevumi attiecībā uz iekasēto atlīdzību nepārsniedz 30–35% no iekasētās atlīdzības.”¹³

Šajā pašā publikācijā sacīts, ka saistībā ar pārvaldījuma izdevumiem ir jāparedz tarifu minimumi. Tarifu minimumam jānodrošina tas, ka visi lietotāji, kā to nosaka likumdošana, ir saņēmuši atļaujas un samaksājuši par autoru darbu izmantošanu, tajā pašā laikā nenodarot kaitējumu autoriem, ja pārvaldījuma izmaksas pārsniedz tarifu. Tāpēc tiek rekomendēts aprēķināt minimālās pārvaldīšanas izmaksas, kuras iekļaut minimālā tarifa aprēķinā.

Pārvaldījuma izdevumos iekļaujas gan tiešie pārvaldījuma izdevumi, tādi kā licences izsniedzēja darbinieka darba alga, pasta izdevumi, kancelejas preces, telefona izmaksas, datora laika izmaksas, elektrība, darba vietas komunālās izmaksas, autoru darbu datubāzes veidošana, arī starptautisko datubāžu izmantošanas nodrošināšana utt.

Otra liela pārvaldīšanas izdevumu daļa attiecināma uz netiešajiem izdevumiem, piemēram, kopējām administrācijas darbinieku izmaksām, saistīto nodaļu atbalsta funkciju sniegšanu, kur ietilpst juridiskās, dokumentācijas un sadales, grāmatvedības,

¹³ Copyright Collective Management in Music./WIPO publication No.789(E)

lietvedības nodaļu darbs, tāpat uz izmaksām attiecas sētnieka, apsarga pakalpojumu izmantošana un mājas ekspluatācijas izmaksas.

AKKA/LAA līgumā ar tiesību īpašniekiem par mantisko tiesību kolektīvo pārvaldījumu AKKA/LAA izdevumi tiesību pārvaldījumam nedrīkst pārsniegt 25 % no iekasētās atlīdzības.

Visas izmaksas ir dokumentētas AKKA/LAA grāmatvedības dokumentos un ik gadu auditētas. Tās atspoguļotas biedrības ikgadējos finanšu pārskatos, to pareizība tiek apstiprināta zvērināta auditora ziņojumā.

AKKA/LAA pārvaldījuma izmaksas atzīstamas par atbilstošām efektīva biznesa un labas pārvaldības principiem, jo tiek veidotas, tiecoties pēc iespējami zemākām izmaksām.

Kopsavilkums

AKKA/LAA veidotie tarifi atbilst gan CISAC rekomendācijām, gan WIPO vadlīnijām tarifu veidošanā. Tie ir samērīgi attiecībā pret autoru organizāciju tarifiem citās valstīs. Visi tarifi tiek apstiprināti autoru padomes sēdēs.

AKKA/LAA darbību uzrauga par autortiesību un blakustiesību nozari atbildīgā valsts institūcija – Kultūras ministrija, kuras pārstāvis deleģēts piedalīties AKKA/LAA padomes sēdēs un autoru kopsapulcē.

Tarifi ir pieejami AKKA/LAA interneta vietnē.

